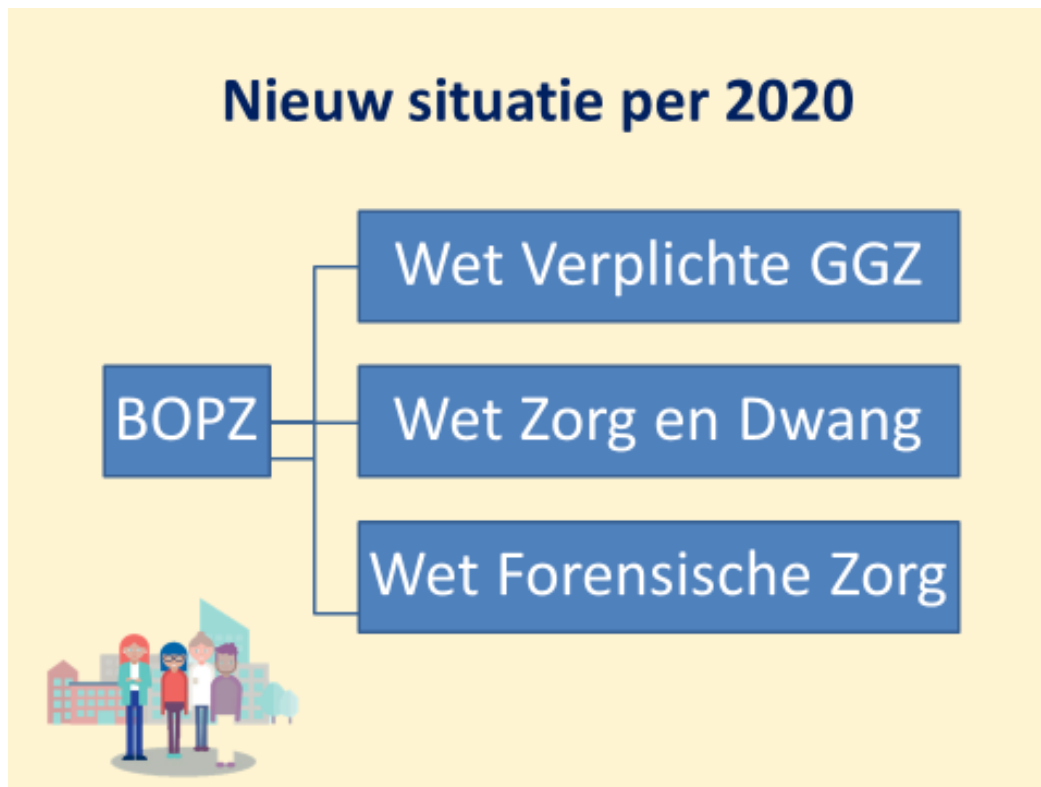

WvGGZ - Situatie per 1 januari 2020

Inleiding Wet Verplichte Geestelijke Gezondheidszorg

In november 2018 heeft de VNG een aantal informatiesessies georganiseerd om gemeenten te informeren over de Wet verplichte Geestelijke Gezondheidszorg (WvGGZ). Voor veel gemeenten was dit het startmoment voor de implementatie van de wet. In februari 2017 werd de wet aangenomen door de Tweede Kamer, waarna de wet 23 januari 2018 unaniem door de Eerste Kamer werd aanvaard. De WvGGZ is vanaf 1 januari 2020 van kracht.

De wet heeft een aantal organisatorische en beleidsmatige gevolgen voor gemeenten. Gemeenten dienen er onder andere voor te zorgen dat meldingen gedaan kunnen worden bij de gemeente en dat een werkproces opgesteld wordt om verkennend onderzoek te doen. Daarom vergt de implementatie tijd en capaciteit. De VNG komt de komende maanden met een aantal handreikingen voor de implementatie van de wet en adviseert daarnaast om waar mogelijk regionale samenwerking te organiseren bij de implementatie.

In deze memo zal op hoofdlijnen worden beschreven wat de WvGGZ inhoud en wat dit betekent voor de gemeenten. Daarnaast geeft deze memo inzicht in wat er nodig is voor de implementatie van de wet en hoe dat gerealiseerd kan worden.

Inhoud WvGGZ

De WvGGZ volgt de wet Bijzondere Opnemingen Psychiatrische Ziekenhuizen (BOPZ) op. In tegenstelling tot de wet BOPZ staat bij de WvGGZ de zorg voor psychiatrische patiënten centraal in plaats van verplichte opvang. Daarnaast hoeft de zorg binnen de WvGGZ niet plaats te vinden in een GGZ-instelling, maar kan ook ambulante plaatsvinden.

De wet geldt voor personen als:

- hun gedrag als gevolg van een psychische stoornis leidt tot ernstig nadeel leidt, en
- dit nadeel geldt voor de persoon zelf en/of voor anderen, en,
- verplichte zorg de enige mogelijkheid is om dit nadeel weg te nemen.

De wet kent twee vormen:

1. Crisis → De burgemeester heeft de bestuurlijke bevoegdheid om een [crisismaatregel](#) op te leggen.
2. Geen crisis →
 - a. Onder regie van de gemeente wordt verkennend onderzoek gedaan; indien nodig wordt via de Officier van Justitie een zorgmachtiging aangevraagd;
 - b. de OvJ kan ook ambtshalve en op verzoek van professionals een zorgmachtiging voorbereiden.

Crisismaatregel

Als een zorgmachtiging niet kan worden afgewacht, kan de burgemeester een crisismaatregel nemen. Dit was de inbewaringstelling (IBS) onder de wet BOPZ. De crisismaatregel is breder dan de IBS, omdat alle vormen van verplichte zorg via een crisismaatregel kunnen worden opgelegd, niet alleen opname. Bovendien kan gedurende de procedure tijdelijk (max. 18 uur) verplichte zorg worden opgelegd. Een crisismaatregel is in eerste instantie voor maximaal 3 dagen en kan verlengd worden tot maximaal 3 weken. Tijdens het proces om te komen tot een crisismaatregel moet de cliënt en zijn netwerk gehoord worden.

Zorgmachtiging

Indien er geen sprake is van een crisissituatie met onmiddellijk gevaar is de gemeente verantwoordelijk om een verkennend onderzoek uit te voeren. Dit kan leiden tot het verzoek aan de Officier van Justitie om een zorgmachtiging aan te vragen.

Alle vormen van verplichte zorg moeten via een zorgmachtiging worden aangevraagd en dus via de rechter worden getoetst. De officier van justitie start het traject voor een zorgmachtiging nadat die is aangevraagd door een van de partijen die in de wet zijn benoemd:

- De officier van justitie zelf die ambtshalve een traject start
- Het college van B&W (al dan niet na een verkennend onderzoek)
- Een Geneesheer-Directeur
- Een professionele zorgverlener
- Een zorgaanbieder op de grond van de Wet forensische zorg (Wfz)
- Een ambtenaar van politie

Zowel betrokkene zelf als familie en naasten krijgen een belangrijke positie binnen de WvGGZ. Allereerst krijgen naasten de gelegenheid om signalen van psychische problematiek te melden, wat betekent dat er een meldpunt moet worden ingericht. De gemeente is verplicht om binnen 14 dagen een verkennend onderzoek uit te voeren. Ook worden cliënten, familie en naasten meer betrokken bij de beslissing of verplichte zorg nodig is en worden zij ondersteund door een patiënten- of familievertouwenspersoon.

Verantwoordelijkheid zorgaanbieder

De zorgaanbieder heeft een verplichting om te toetsen of voldaan wordt aan de essentiële voorwaarden om terug te keren in de samenleving, voordat iemand wordt ontslagen van

verplichte GGZ. Vanuit haar rol als regisseur moet de gemeente hiervoor een sluitende aanpak maken. Hiervoor zijn aanknopingspunten binnen de aanpak personen met verward gedrag.

Samenhang met andere wetten

De nieuwe wet regelt in samenhang met de Wet zorg en dwang (Wzd) en de Wet forensische zorg (Wfz) de gedwongen zorg. Mensen met psychogeriatrische problemen (dementie) of mensen met een verstandelijke beperking vallen bijvoorbeeld onder de Wzd die eveneens per 1 januari 2020 ingevoerd wordt. Deze wet regelt een IBS voor psychogeriatrische en verstandelijk gehandicapte mensen en zal ook regionaal en lokaal moeten worden voorbereid. De Wfz is deels al in werking getreden en regelt de zorg voor mensen die door de strafrechter veroordeeld zijn (bij TBS tot een gedwongen behandeling, overigens tot vrijwillige vormen van behandeling waarbij niet meewerken meestal leidt tot het uitzitten van een gevangenisstraf).

Implementatie WvGGZ

Uiteindelijk zal iedere gemeente per 1 januari 2020 een werkproces moeten hebben ingericht voor de toepassing van de WvGGZ. En zoals in het voorgaande is weergegeven vraagt dit de nodige inzet van gemeenten. Het Veiligheidsnetwerk Oost Nederland heeft aangegeven gemeenten desgewenst te ondersteunen bij het implementeren van de WvGGZ. Daarnaast worden thema's zoveel mogelijk regionaal belegd om de lokale structuur te ontlasten. Hieronder een overzicht wat er voor 1 januari 2020 georganiseerd moet worden om de WvGGZ te implementeren met een advies hoe dit kan worden georganiseerd.

Bestuurlijke borging

De implementatie van de WvGGZ raakt zowel het veiligheids- als het sociale domein. Dat betekent voor gemeenten dat meerdere bestuurders betrokken zijn. Advies aan gemeenten is om een bestuurlijke opdracht op te stellen voor het implementeren van de wet en hier een bestuurlijke portefeuillehouder aan te koppelen. Daarnaast zal het een en ander op de schaal van veiligheidsregio's moeten worden georganiseerd. Advies is om ook regionaal een bestuurlijke trekker te benoemen.

Het thema ligt in de lijn van de aanpak Personen met Verward Gedrag waardoor het voor de hand ligt om dit bestuurlijk te koppelen aan elkaar en de regie bij een bestuurder met zorg/ sociaal domein in zijn of haar portefeuille te beleggen. Deze kan ook zorgen voor de voorbereiding van burgemeesters als het gaat om besluitvorming in het DVO.

Meldpunt

Iedere inwoner dient de gelegenheid te krijgen om melding te doen van personen met psychiatrische problemen. Hiervoor kan een meldpunt te worden ingericht; gemeenten dienen in ieder geval meldingen kunnen verwerken. Een meldpunt kan regionaal georganiseerd worden en kan gekoppeld worden aan bestaande voorzieningen en initiatieven. Zo moet er ook voor personen met verward gedrag een meldpunt worden ingericht en datzelfde geldt wellicht voor woonoverlast, huiselijk geweld, mensenhandel etc. Daarnaast moet er een proces worden ingericht voor het registeren van de meldingen en de opvolging. Vanuit het Rijk is aangegeven dat er een landelijk nummer komt (dat doorschakelt of doorverwijst naar een lokaal of regionaal nummer) om melding te doen van personen met psychiatrische problemen.

Verkennd Onderzoek

Gemeenten zijn verplicht om in dit kader verkennend onderzoek te doen om te kunnen beoordelen of verplichte zorg nodig is. Daarnaast dienen cliënt en hun naasten hierbij te worden betrokken. En uiteindelijk zal de melder geïnformeerd moeten worden over de uitkomst. Hiervoor moet een werkproces worden ingericht. De VNG zal hiervoor een

handreiking aanleveren. Op basis daarvan moet worden beoordeeld hoe dit lokaal en eventueel regionaal kan worden ingevuld. Het onderzoek vindt grotendeels lokaal plaats.

Hoorplicht

In het kader van de toepassing van de crisismaatregel is de burgemeester verplicht om de mogelijkheid in overweging te nemen om een cliënt en/of naasten te (laten) horen. Ook hiervoor dient een werkproces te worden ingericht. Wat de hoorplicht exact inhoudt, is nog niet geheel duidelijk. Wel is helder dat het horen aan een andere organisatie gemandateerd mag worden.

Gegevensdeling

Bovenstaande betekent dat betrokken partijen gegevens met elkaar uitwisselen. In het kader van de AVG is het van belang dat wordt nagedacht over het delen van gegevens en de gegevensverwerking. Vanuit het ministerie van VWS, de VNG en Khonraad wordt onderzocht hoe het onderliggende ICT-systeem kan worden aangepast zodat het voldoet aan de voorwaarden van gegevensdeling binnen de AVG. Het advies is om de handreikingen die hieruit volgen ook lokaal/regionaal te volgen zodat dezelfde richtlijnen worden gevolgd.

Regionaal Overleg

De wet bepaalt dat er een regionaal overleg plaatsvindt tussen in ieder geval de gemeente, politie, openbaar ministerie en de GGZ. In dat overleg worden ontwikkelingen besproken rond de uitvoering van de WvGGZ. Daarnaast worden daar afspraken gemaakt over de verdeling van verantwoordelijkheden, het zorgaanbod van betrokken partijen, informatie-uitwisseling en verslaglegging en de rechten van patiënten.

Vraag is op welk niveau dit overleg wordt georganiseerd; het niveau van de veiligheidsregio, de provincie op of dat van Oost-Nederland? De initiatieven tot nu richten zich op het niveau van de veiligheidsregio en de provincie.

Bezwaarprocedure

In het kader van de wet dient een proces te worden ingericht voor het behandelen van bezwaren. Wenselijk is dat dit op regionale schaal wordt georganiseerd. Tegen het opleggen van de crisismaatregel kan hoger beroep worden aangetekend, waarbij een betrokken burgemeester door de rechter kan worden gehoord.

Financiering

Het opzetten van een meldpunt en de bezetting daarvan is onderdeel van de bouwstenen voor de aanpak van verward gerag en zal voor rekening van gemeenten komen, net als het doen van verkennend onderzoek. Vooralsnog stelt het Rijk geen financiële middelen voor beschikbaar voor de implementatie van de WvGGZ. Dit is bij de implementatie dus een aandachtspunt.

Inmiddels is duidelijk dat er een lobby gaande is met de inzet Rijksmiddelen te genereren. Een van de redenen waarom de VNG het hoofdlijnenakkoord GGZ niet heeft getekend is dat er teveel nieuwe taken naar de gemeenten komen zonder het bijhorende budget. Recent zijn er afspraken gemaakt over de noodzaak voor extra geld voor gemeenten voor de WvGGZ. VNG is momenteel bezig met een reële claim. Staatsecretaris Blokhuis heeft aan de VNG de toezegging gedaan dat de WvGGZ een nieuwe taak voor gemeenten betreft. De verwachting is dat er duidelijkheid komt in de voorjaarsnota.

Vervolg

Op verschillende plekken in Oost-Nederland is reeds een bovenlokale projectleider aangesteld voor de implementatie van de WvGGZ of wordt er een geworven.

Daarnaast wordt ook op veel plekken ook een lokale projectleider aangesteld die de lokale implementatie van de WvGGZ coördineert, de contacten met de bestuurlijke portefeuillehouders onderhoudt en de implementatie afstemt met betrokkenen binnen de

VNG en de regio (zowel binnen het sociale domein en het veiligheidsdomein). Dit laatste vraagt ook capaciteit (beleid/advies) vanuit zowel het sociale domein als het veiligheidsdomein.

WVGGZ kent 2 wegen naar verplichte GGZ die voor gemeenten van belang zijn:

Situatie Oost-Nederland

Nog in te vullen